

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve **Harry (Chaim) Schimmel'in** anısına adanan cömert sponsorlukları için **Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.** "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, alta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Pekude

Yahudi Karakteri Üzerine

Pekude *peraşasının* bazen "Muhasebecinin *Peraşası*" diye adlandırıldığı olmuştur, çünkü tam da bu şekilde başlamakta, Mişkan için bağışlanmış olan para ve malzemelerin denetlenmiş hesabını ayrıntıya dökmektedir. Bu, Tora'nın, maddi alanda şeffaflığın önemini bize öğretme şeklidir.

Ancak bazen kuru görünen yüzeysel anlatımın altında, bize Yahudi doğası hakkında bugün dahi doğru olan derin bir şeyi öğreten olağan dışı iki olay yer almaktadır. Bunların biri geçen haftaki *peraşada*, diğeri de bir önceki *peraşada* anlatılmıştı.

İlk anlatım, Mişkan'ın kendisiyle ilişkilidir. Tanrı, Moşe'ye, halktan çeşitli bağışlarda bulunmalarını istemesini söylemiştir. Bazıları altın, bazıları gümüş, bazıları bakır getirmiştir. Bazıları yün, keten veya hayvan derileri vermiştir. Başkaları akasya ağacı, yağ, baharatlar veya tütsü bağışlamıştır. Bazıları Koen Gadol'un göğüslüğü için değerli taşlar vermiştir. Burada takdir duygusunu uyandıran nokta, halkın vermekte gösterdiği gönüllü tavidir:

Ona [=Moşe'ye] her sabah başka bağışlar

getiriyorlardı. Kutsal Mekân'la ilgili çalışmada görevli tüm ustalar - her biri yapmakta olduğu işini [bırakıp] gelerek -Moşe'ye "Halk, Tanrı'nın yapılmasını emrettiği çalışma için, [yaptığımız] işin gerektirdiğinden çok daha fazlasını getiriyor" dediler.

Moşe kampta şu duyurunun yapılması talimatını verdi:

"Hiçbir erkek veya kadın, kutsal bağış olarak daha fazla malzeme getirmesin!"

Böylece halkın [başka şeyler] getirmesinin önüne geçildi. Fakat [bağışlanmış olan] malzemeler, çalışmanın tümüne - onu yapmaya, hatta [sonrasında malzemenin] artmasına yetecek miktardaydı.

Şemot 36:3-7

Çok fazla getirmişlerdir. Moşe'nin onlara durmalarını söylemesi gerekmiştir. Bu bizim görmeye alışkın olduğumuz, tartışmacı, huysuz, iyilikbilmez Bene Yisrael değildir. Karşımızda, vermeye can atan bir halk vardır.

Bir *peraşa* öncesinde çok farklı bir hikâye okumuştuk. Halk

huzursuzdu. Moşe uzun bir süredir dağdaydı. Acaba hayatta mıydı? Başına bir kaza gelmiş olabilir miydi? Eğer öyleyse, kendilerine ne yapacaklarını ve nereye gideceklerini söyleyen İlahi sözü hangi kanaldan alacaklardı? Esas olarak bir iletişim aracı olarak, Tanrısal talimatın duyulabilmesini sağlayacak bir obje olarak yapılan Buzağı'ya yönelik taleplerinin sebebi buydu.

Aaron, en tercih edilen açıklamaya göre, isteklerini doğrudan reddetmekle halkı durduramayacağını anlamıştı; bu nedenle bir erteleme manevrasına başvurdu. İşleri geciktirdiği takdirde Moşe'nin yeniden ortaya çıkması için yeterli vakit olacağına güvenerek, onları yavaşlatmak niyetiyle, işbirliği yapıyormuş gibi davrandı. Şöyle dedi Aaron:

"Eşlerinizin, oğullarınızın ve kızlarınızın kulaklarındaki altın küpeleri çıkarıp bana getirin."

Şemot 32:2

Midraş'a göre Aaron bunun aileler içinde tartışmalara sebep olacağını, mücevher talebi karşısında ailede belli bir direnç baş göstereceğini ve böylece projenin gecikeceğini düşünmüştü. Ancak bunun yerine hemen ardından, hiç ara vermeksizin, şöyle okumaktayız:

Tüm halk, kulaklarındaki altın küpeleri çıkardı ve [onları] Aaron'a getirdiler.

Şemot 32:3

Yine, aynı cömertlik. Şimdi; bu iki projenin birbirine hiçbir şekilde benzemediği açıktır. Biri, Mişkan, kutsaldı. Diğeri, Buzağı, neredeyse bir puttu. Mişkan'ı inşa etmek yüksek düzeyli bir *mitsvaydı*; Buzağı'yı yapmaksa korkunç bir günahtı. Ama işte, halkın cevabı her iki olayda da

aynı olmuştur. Bu da Hahamlarımızı şu yorumda bulunmaya sevk etmiştir:

Kişi bu halkın doğasını anlayamaz. Eğer kendilerine bir Buzağı için başvurulursa, verirler. Eğer kendilerine Mişkan için başvurulursa, verirler.

Yeruşalmi, Şekalim 1:45

Ortak payda, cömertliktir. Yahudiler ne için verdikleri konusunda her zaman doğru tercihte bulunmayabilirler - ama verirler.

On ikinci yüzyılda Rabi Moşe ben Maymon, yazdığı Mişne Tora adlı kanun kodeksinde de alışılagedik sakin kanuni nesrine, aynı fikre işaret etmek amacıyla iki kez ara vermektedir. *Tsedaka* konusundan bahsederken şöyle der Rambam:

"*Tsedaka* fonu olmayan bir Yahudi cemaatini asla ne gördük ne de duyduk."

"*Fakirlere Armağanlar*"
Kanunları 9:3

Bir Yahudi cemaatinin, hayırseverlik fonlarından oluşan bir sistem olmadan var olabileceği fikri neredeyse tasavvur edilemez bir şeydi. Aynı kitapta daha ileride Rambam şöyle der:

Tsedaka emrini yerine getirmek konusunda, diğer herhangi bir pozitif emirdekenden daha çok titiz olmakla yükümlüyüz, zira *tsedaka*, *tsadik* bir insanın, Atamız Avraam'ın bir torununun işaretidir. Pasukta söylendiği gibi, "Çünkü onu tanıyorum, çocuklarına... *tsedaka* yapmalarını... emredecektir."... Eğer bir kişi gaddarsa ve merhamet göstermiyorsa, onun aile geçmişinden şüphe etmek için yeterli bir gerekçe vardır, zira gaddarlık sadece başka halklarda bulunur ... Her kim

tsedaka vermeyi reddederse, *Beliyaal* diye adlandırılır ki bu, putperestler için de kullanılan bir terimdir.

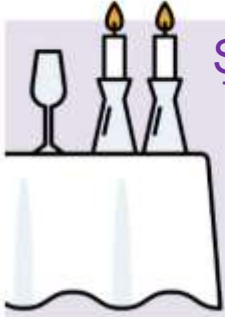
"*Fakirlere Armağanlar*"
Kanunları 10:1-3

Rambam burada, "Yahudiler *tsedaka* verir"den çok daha fazlasını söylemektedir. Söylediği, hayırsever bir yaratılışın Yahudi genlerinin içine yazılı, miras aldığımız DNA'mızın bir parçası olduğudur. Bu, Avraam'ın evladı olmanın işaretlerinden biridir; o kadar ki, eğer bir kişi *tsedaka* vermezse, "aile geçmişinden şüphe etmek için yeterli bir gerekçe" vardır. Bunun ardındaki etken ister doğa, ister eğitim, isterse de her ikisi olsun, Yahudi olmak, vermektir.

Erets Yisrael'in coğrafyasında büyüleyici bir özellik vardır. Bu coğrafyada iki büyük göl bulunur:

Kineret Gölü ve Ölü Deniz. Kineret Gölü yaşam doludur. Ölü Deniz ise - isminin belirttiği üzere - öyle değildir. Ama işte her iki gölü de aynı nehir besler: Yarden Nehri. Aradaki fark - ve anahtar buradadır - Kineret Gölü'nün su alması ve su vermesidir. Ölü Deniz ise su alır, ama vermez. Almak, ama vermemek - Yahudi coğrafyasında olduğu kadar Yahudi psikolojisinde de - basitçe, *yaşam* değildir.

Bu, Moşe'nin zamanında da öyleydi. Günümüzde de öyledir. Kelimenin tam anlamıyla, Yahudilerin yaşadıkları her ülkede, onların hayırsever başlıları, sayılarına oranla çok daha fazladır. Yahudilikte, yaşamak, vermektir.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Bir yandan Mişkan'da bir yandan da Altın Buzağı günahında gördüğümüz gibi, *tsedakamızın* ardındaki niyet, onun etkisine ne şekilde yön verir?
2. Vermenin önemiyle, kişisel veya ekonomik sınırlamalar arasındaki dengeyi nasıl kurabiliriz?
3. Yeni nesle, cömertlik geleneğimizi *tsedakaları* yoluyla el üstünde tutup devam ettirmeleri için nasıl ilham verebiliriz?